

sont lamentables. Elles dénotent la plus profonde ignorance du dessin, de la composition, du coloris. Quand les enfants s'amuse avec du papier et des couleurs ils font mieux. MM. Guillaumin, Pissarro, etc., ne méritent pas, en vérité, qu'on s'arrête devant eux." (Figaro).³

Z razstavami „impresionistov“ se je popolnoma ločila uradna ledena umetnost akademije, ki goji umetno razsvetljavo in medlost ateljeja, od pijane zanesenosti dojemanja in spoznavanja luči. Meso je postal pojem živa umetnost — L'art vivant, ki gre svojo pot mimo dnevnega in uradnega okusa, ki je slučajnostna in brez zakonov. Zato ima živa umetnost nešteto izrazov. V svojih začetkih je potoglava in negotova, ker šele išče svoj izraz. Brez vodnikov je in brez svetnikov ter se razvija le iz nujnosti svoje življenjske sile. Zato je upravičena, da nosi ime — Neodvisna. Ker je mlada, je vsa borbena in nepopustljiva, nepomirljiva. Ve, da je le v njej razvoj in zato sili občinstvo, da jo mora priznati kljub nerazumevanju in posmehovanju.

V prvem boju žive umetnosti z občinstvom in uradnim pojmovanjem so Nepomirljivi-Neodvisni po dvajsetletni borbi zmagali. Toda ker je v bistvu žive umetnosti, da ne nosi umetniškega izraza šola, temveč da odgovarja za svoj izraz vsak umetnik sam, je bilo nujno, da so se poti umetnikov, potem ko so skupno doživeli prva osnovna spoznanja, razšle. Poskušalo se je, postaviti pod isto oznako vse upornike in zmagovalce iz prvih bojev. Toda ko je dosegel impresionizem svoj načrt, da sprostí in obnovi umetnost, ter je tako umetniku omogočil, da postavi v delo novo odkrite in bogate snovi po svojem občutju in gledanju ter po zagonih svojega genija, so se odločili od grupe prvih let posamezniki, ki jih je gnala njih osebnost in samosvojost. Ustvarili so nova žarišča novih umetnostnih stremljenj. Kakor se iz svetlobnih meglá stiskajo krožeča ognjena srca, ki potem izsipajo zvezde, katere se oddaljujejo in tvorijo nova osončja, tako se se razbegnili prvi borilci neodvisne umetnosti ter iščejo svoj izraz, kajti živa umetnost je pestra, „kakor je resnica mnogokratna in ne le dvojna.“ (Baudelaire).

Bogo Pregelj.

Naši problemi

Naloga sodobne vzgoje

Znamenja kažejo, da kapitalistični proizvodjalni sistem umira in da spremenjajo to smrt siloviti krči, ki pretresajo vse sodobno življenje.

Takó gospodarsko kakor politično in kulturno življenje trpi zaradi teh krčev in v milijonih src se je porodila tiha želja, da bi bila ta agonija z vsem trpljenjem vred čim krajša.

Umirajoči pa se smrti boji. Ta strah se ne odraža samo v mrzličnih gospodarskih ukrepih in drakoničnih političnih odlokih, pač pa tudi v vsem našem vzgojstvu.

³ Rue du Le Peletier je nesrečna. Po požaru opere, glej, novo hudo nesrečo, ki je zadela to četrt. Ravnokar so odprli pri Durand-Ruelu razstavo, ki naj bo slikarska. Slučajni obiskovalec nedolžno vstopi in njegovim očem se pokaže strahovit prizor. Pet, šest norcev, med njimi ena ženska, se je sestalo, da razstavljajo svoja dela. Vzbujaajo smeh in so obupni. Razkrivajo najglobljo nevednost v risbi, sestavu in barvitosti. Kadar se otroci igrajo s papirjem in barvami, napravijo boljše. Gg. Guillaumin, Pissarro itd. prav zares ne zaslužijo, da bi se ustavljali pred njimi.

Vzgojstvo sega s svojim delom najdlje v bodočnost, saj oblikuje mladino. S tem daje poleg gospodarstva smer razvoju družbe. Zaradi tega je v smislu današnjih gospodarjev sveta prav in stanju ustrezajoče, če se ravno mladina ne oklene misli na kako spremembo, če se v njej zasidra prepričanje, da bi pomenila smrt današnjega proizvodnega sistema le konec in začetek novega življenja. Ta nezavedna, pa tudi zavestna težnja daje značaj današnjemu vzgojstvu.

Vodilne sile nimajo interesa, še manj pa potrebe, da bi ustvarile v svojem vzgojstvu pogoje, ki bi mladim ljudem omogočali objektivno spoznanje dejanskega stanja, v katerem se nahaja družba na današnji stopnji razvoja. Mladina ne sme imeti časa, da bi preučevala sodobne družbene odnose in da bi spoznala vsaj najpreprostejše sociološke zakonitosti, ki kažejo na bodoči razvoj družbe. Zaposlena je do tolike mere z učenjem čisto za življenje malo pomembne snovi, da ji ne preostaja časa ne za razmišljanje o sodobnih življenjskih problemih, ne za samostojni študij socioloških zakonitosti. Uči naj se za šolo, za drugo bo imela časa pozneje, ko dozori.

V osnovni šoli za šolo, v meščanski in srednji šoli za šolo, celo na univerzi za šolo in za izpite! Za kruh!

Kjer pa sodeluje mladina mesto šolanja v procesu proizvodjanja, izpolni njen čas delo od rane zore do poznega mraka na polju, duha ubijajoče delo v tovarni in delavnicah.

Mladina naj dela in se naj uči!

Če trpi pri tem pod usodnim pritiskom agonije — kakor trpijo danes starši, bratje, sestre, prijatelji, če bo trpela po končanem študiju, uku ali po izpitu zaradi brezposelnosti, se to danes ne da preprečiti in spremeniti.

Toda kakšne bi naj bile potem danes naloge vzgoje?

Kakor si nasprotujeta zastareli proizvodni sistem in tiho se porajajoča nova družba, tako si nasprotujejo tudi naloge vzgoje, če jih gledamo z vidika trabantov današnjega proizvodnega sistema ali pa z vidika pravega vzgojitelja, ki gleda v bodočnost, s trdno vero v lepše, človeka vrednejše življenje in s še trdnjšo vero v mladino.

Z vidika trabantov so naloge vzgoje na današnji stopnji razvoja naslednje:

Mladini ni treba preučevati stanja današnjega proizvodnega sistema.

Pri delu se mora v proizvodnem procesu in v šoli zaposliti tako, da ne bo imela časa za razmišljanje in za študij socioloških dejstev.

Vzgojiti se mora v duhu idej in načel kapitalističnega proizvodnega sistema. Vse drugo se ji prikaže kot nemogoč absurd.

Mladi ljudje se morajo brezpogojno podrediti avtoriteti odraslih. Sami ne smejo tega, kar trdi avtoriteta, samostojno ocenjevati. Ideje in vrednote prevzemajo kratko in malo od odraslih.

Vsi vplivi, ki bi izhajali od kod drugod in ki bi tako vzgojo motili se morajo izločiti ali že v kali zatreti! Šola se izloči iz toka živega življenja, tovarna in obrat hočeta imeti mladino samo za sebe.

To bi bile osnovne naloge stare vzgoje, ki vlada še vedno, vkljub temu da se ne ozira niti na osnovna načela ne pedagogike ne sociologije ne mladinske psihologije. Na mladino, ki bi jo naj vzgajala, sploh ne misli, razvoja in zahtev sodobne družbe ne pozna.

Naloge vzgojitelja pa, ki se je poglobil v sociologijo, psihologijo in v pedagogiko, ki pozna mladinsko duševnost in razvoj družbe, so nujno povsem drugačne. Gre mu za zdrav razvoj mladine in za zdrav razvoj družbe. Dobro se zaveda, da ne sme biti v takem razvoju čoklja temveč gonilna sila, ki usmerja moči mladine po svoji najboljši vesti v zdravo smer.

Iz tega poglobljenega gledanja na pedagoške probleme izvirajo za vzgojo mladine naslednje smernice:

Mladina, zlasti že odraslejša, ima najbolj občutljivo duševnost za zdrave in nezdrave pojave v družbi. Po svoji naravi je odkrita, brezkompromisna, borbena. Mladina je uho, ki prisluškuje tajnim procesom v organizmu človeške družbe, ki strastno doživlja vse nove pojave ter poskuša tudi realizirati nove ideje. Za realizacijo novih idej išče prenehanja tudi novih poti.

Mladina in vsak po duhu mlad človek se hoče že po naravnem zakonu razvijati, rasti in napredovati.

Vsak posameznik pa se razvija lahko le na podlagi sposobnosti in darov, ki mu jih je dala narava. Sam mora prostovoljno sprejemati in prebavljati duševno hrano, kakor jo potrebuje za svojo rast, kakor jo potrebuje za rast svoje naravne dispozicije.

4. Vzgoja prinaša mladini v razvoju le zadostne hrane ter ji razkriva korak za korakom bogastvo znanja, ki si ga je pridobilo človeštvo do danes; a ne samo znanja, tudi globline in tajne življenja ter človeške duševnosti, vzroke in gibalne sile zgodovinskih dogodkov.

Vzgojitelj ne prikriva mladini resnice. Resnica mu je vodilno načelo pri razmotrivanju o gospodarskih, političnih in kulturnih pojavih a tudi bioloških in socioloških dejstvih.

Vzgojitelj, ki se ravna po načelih moderne pedagogike, sociologije in psihologije, odklanja nasilje nad mladino. Brezsmiselno preobremenjevanje s snovjo smatra za škodljivo, saj samo ovira mladino v njenem razvoju. Avtoritativne, zunanje discipline ne priznava in ne zahteva, pač pa poskuša doseči pravo notranjo disciplino, ki jo mladina sama ustvarja v šoli in pri delu. Razviti poskuša v mladini samostojno, kritično mišljenje in samostojno ocenjevanje. Namesto učenja za šolo učenje za življenje ter spoznavanje najvažnejših nacionalnih, gospodarskih, političnih kulturnih in tudi socioloških problemov. Na mesto dela zaradi dela in zaslužka stavi delo zaradi družbe in za družbo.

To so smernice modernega vzgojitelja, bodisi da izhaja bolj iz sociološkega ali bolj iz psihološkega stališča. V njih smislu nas čakajo naslednje naloge:

Vzgoji mladine najširših plasti našega naroda, tako učeče se kakor delovne, je treba posvečati največjo skrb in pažnjo. Omogočiti ji je treba svoboden razvoj in krepko rast v tesnih stikih s sodobnim življenjem. Odpraviti je treba vsako nasilje nad mladino in vsako preobremenjevanje s snovjo. Zunanja disciplina naj se zamenja z globljo notranjo, ki je potrebna za pravi uspeh v šoli in pri delu. Vzgojitelj mora imeti pri svojem delu popolno svobodo, da mu je zgolj resnica lahko vodilo, tudi na primer pri zgodovinskem in biološkem pouku. Učni načrti naj bodo samo okvirni, učne knjige samo pripomoček pri delu. Na mesto učenja snovi za šolo je treba uvesti samostojno delo, kritično mišljenje in svobodno ocenjevanje. Pač pa je potrebno razvijati od prvih početkov socialni čut. Preozka nacionalistična vzgoja se naj včleni kot nacionalna vzgoja v občečloveško. Pedagoški študij za učitelje vseh vrst šol se mora razširiti in poglobiti ter tako pripravi reformo našega šolstva.

Franc Žgeč.